

Nro. 30.

**A' FELS. R. CSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Költ Bétsben, Kedden Oktobernek 13-ik napján
1801-ik esztendőben.*

Olasz Ország

A Hetruriai Királyi udvarhoz *Clarke* Generált küldötte a' Frantzia Kormányfőek követségbe. Ezen követségnek titoknokjai *Lefebre* és *Siméon* polgárok, September 13-ik napján érkeztek meg Florentziába. Maga a' nevezett követ minster is minden órán oda váratik. — A' Frantzia Respublikához küldetett Római első rangú követ (legatus a latere) Kardinál *Caprara* Florentzia városán utazván keresztül, rangjához illendőképén fogadtatott, 's mingyárt oda lett érkezése után tiszteletére küldötte elsőbb ministerjeit a' Fels. Hetruriai Király *I. Lajos*.

Ez az ifjú Fejedelem meg nyerte azt a' Fr. Kormányfőektől, hogy azok a' Frantzia hadi se-

regek, a' mellyek a' Toskánai N. Hercegségben eddig feküdtek, és az adófizető népnek nagy terhére voltak, onnan ki marsirozzanak, és három vagy négy ezer embernél több ne hagyattassék Florentzia városában őrizen. — A' Király szüntelen a' Státus dolgaival bajoskodik, kiváltképen pedig a' financiával, a' mellyet a' proviseria Kormányfőzék nagy zürzavarba hagyott. — A' Státus adóssága 160 millio livernél töbre megy.

Nápolyból olyan forma tudósítások érkeztek Sept. 14-dikén Romába, és innét az után másu-va, a' mellyek igen kedvetlenek. Attól tartanak azon Királyi fő városban, hogy mihelyest az őrizeten ott lévő néhány ezer emberekből álló Orosz Császári sereg onnét az Orosz birodalomba haza fog utazni, uj zenebonák fognak támadni. Erre nézve azt kívánja a' Nápolyban lévő Frantzia Követ, hogy a' várba is Frantzia őrző sereg szálljon bé a' tsendeflegnek fenn tartása végett. — Már a' leg főbb familiák oda hagyták Nápoly városát, és *Palermóba* költöztek áltai.

A' Nápolyi és Római Státusok' határ széleiken egy úgy nevezett *Insurgens* sereg telepedett meg, a' melly már néhány elleve küldetett fegyveres tsoportokat vizsgálta vert. A' neve ezen fel költ sereg' vezérjének *Mammon*. — Ezen kívül igen sok nyughatatlanságot okoznak némely Nápolyi vidékek' és kikötőhelyek lakosainak még az Auglus és Algíriai hajók is. Nevezetesen ezen utolsók, éjszakkának idején meg szokták a' partokat lopni, oda ki szállanak, és a' mit csak kezek-re kapnak, mindent fel prédálnak, el ragadoznak, és el visznek.

Egy Hirdetést tétetett a' Nápolyi Király közelebről közönséggel, a' mely szerént min azok a' jószágok, a' mellyek ezen Királyi birodalomban valaktól, akár idegen akár oda való lakos lett legyen is, a' múlt eiztendők béli zürzavaros időkben el vétetédtek, ha mingyár már confis-

káltatódtak volna is, vizsgálja adattatnak, és a magox örökségeibe mindenek vizsgálja tétetteteknek.

Midőn a' Pápa ő szentsége a' múlt Augusztus' 15. dikén a' Frantzia Országúlszékekkel való Concordatát ráfívalta, és Kardinális *Caprarát* a' maga Párisi Követjévé nevezte volna, ennek alkalmazásával egy igen szivreható beszédet tartott az őfelsze gyülekezve lévő Kardinálisokhoz. — Könyvező szemekkel fejezte ki a' maga azon való nagy örömet, hogy a' Frantzia Ekklesiának is ismét. békeféléget és tsendeféléget szerzett.

Azt jegyzik meg az Olasz levelek, hogy eddig ezek a' három környülállások tették Augusztus' 15. ikét nevezetessé, u. m.: hogy az Első Konzul azon a' napon született, a' Pápát azon keresztelték volt meg, és Frantzia ország' Pátronájának innepe napja is akkór esik. Most ide járult meg a' negyedik nevezetes és szerentsés környülállás is, az az: a' Frantzia országgal való Concordata is Aug. 15. dikén ráfívaltatott.

Alsó Olasz országban egy Anglus tiszt útzott keresztül ezen napokban kúrr fővel (így írják az Olasz levelek), a' ki azzal az örvendetes tudósítással siet Anglia felé, hogy a' Frantziák *Alexandriát* Augusztus 28. dikén a' Török és Anglus egygyesült seregeknek által adták légyen.

Frantzia Respublika.

Ha azokat, a' kiket a' Párisi *Moniteur* Sept. 29. dikén Alexandriának terhes környülállásairól írt, meg olvassuk, nem találjuk hitel felett valónak, azt, a' mit ezen Anglus Kurirról az Olasz levelek erőfítének. Ha maga a' *Moniteur* azt írja, hogy az örző sereg minden eleségéből egészben ki fogyott, és e' miatt nagy ineggel küzködik: minden emberi kozzá vetés szerént nem lehet egyebet gondólni, hanem, hogy fel kell a'

várnak adattatni. Már minden rendelkezések is megtették a' Déli Frantzia országai partokon, hogy az Egyiptomból oda meg érkező Frantzia seregek olyan izállásokra oíztattassanak (széjel, hogy a' közöttök talaltató békételen embereknek ne lehessen alkalmatosságok arra, hogy nyughatatlanságot gerjeltzhessegek.

A' Frantzia országai úgy nevezett Constitutzió-nális, az az, magokat a' Constitutzióhoz alkalmaztatott Papoknakállapotja, nagy változáft fog minden órán szenvedni. Bizonyos az, hogy azok a' Constitutzió-nális Püspökök, a' kik Párisban a' tudva lévő Nemzeti Conciliumot tartották, határozón meg intettek felső helyről az iránt, hogy a' magok Eklésiájikba visszra ne mennyenek, mivelhogy mihelyett a' Pápa Követje Kardinális *Caprara* Párisba meg érkezik, azonnal minden Püspöki megyék és papságok üressenek lenni ki hirdettetnek, és mindenüvé ujakat fog az Első Konzúl nevezni. — Az Ujságirók pedig minyájon szoros parantsolatot vettek egélfz Frantzia országban, hogy a' Vallás dolgában semmit a' magok leveleikbe bé ne nyomtattassanak.

Azt a' közönséges Capitulatziót, a' mellynek cikkelyei szerént a' Frantziák *Cairó* várossát az Anglus és Török égygyesült seregeknek fel adták, le írtuk vólt annak idejében. Ezen Capitulatzióhoz még vagy két magyarázó cikkelyek járultak az után; a' mely történetről az ujjabb tudósításokból ezeket közölhetjük:

„A' közönséges Capitulatzió-nak 12 = dik és 13 = dik Cikkelyeit egvenesen visszra vetették vólt a' Török és Anglus Generálisok: hanem, minekutánna értékre esett vólna, hogy a' Frantziák azon két cikkelyekben bé foglaltatva lévő fel tételektől el állani tellyességgel nem fognának: tehát a' felől tettek kérdéft az Anglusok, hogy mi féle személyek vólnának azok, a' kik a' Frantziákkal el menni kívánkoznának? és hányan vólnának? Olyan válaftz vévén, hogy ezek a'

Frantziák szökésének, a' kik a' Frantziákhoz az ő társaságban való léteik alatt különös barátság-
gal viseltetvén, most már töllök el maradni nem
bátorkodnának, és hogy az ilyeneknek száma
csak valami 10- vagy 15-re telje: tehát ez a'
a' nehézség is el hártódott, réá állván az An-
glusok, hogy a' Kereszténységre által állott Törö-
kök tellyefféggel ne akadályoztattassanak a' Fran-
tziákkal való el menetelben, ellenben, egyéb Cai-
rói Török lakosokat és Császári jobbágyokat,
magokkal el vinni a' Frantziáknak se légyen íza-
bad, még rabszolgákat se, sem férjfiú sere afzszony
nemen lévőket.

A' Frantzia Vezérek ilyen formába öltöztet-
ték ezen czikkelyt: — „Minthogy a' közönséges
Capitulátziónak 12-dik és 13-dik Czikkelyei elég
világosan ki fejeztetve nintsenek: erre való nézt
a' Frantzia tellyes hatalmú Biztosok ki nyilat-
koztatják, hogy a' Frantziák, a' kik *Cairót* oda
hagyni és hazájokba visszafiz térni akarnak, sem-
mi erőszakos és tilalmas eszközöket nem fognak
arra fordítani, hogy némely Cairóilakosokat és
a' Porta' jobbágyait magokkal el vihessek. Azon-
közben, ha valaki a' lakosok között, szabad tet-
zése és akarata szerént, 's valamely különös in-
dittó okból, ő véllek el akar utazni: az ilyen a'
ruháját, meg tserélni és Európai köntösbe öltözni
tartozzék. Sem afzszony sem férjfi rabszolgák
nem találtathatnak a' Frantzia seregek között.

Ugyan azon Capitulátziónak még más néhány
kétséges pontjai, így magyaráztattak meg: —
,Az ágyuk, a' mellyeket a' Frantziák és az ő se-
gítő seregeik magokkal el vihetnek, csak 1 — 4
fontosok lehetnek. Minden Swadron 1, és min-
den Batalion 2 ilyen ágyut vihet magával el,
minden ezekhez tartozó puskaporos ízekerekkel
és egyéb szereszumokkal egyetemben. A' fegyve-
rek és töltések (munitziók) a' Frantzia katonák-
nak csak azután adattatnak visszafiz, minekután-
na a' Frantzia partokra visszafiz érkeztenek, követ-

kezés képpen a' hajókona nem leszen nállok a' fegyver: egyéb eránt tellyességgel nem a' hajók' Kapitányaiaktól, hanem tulajdon tisztjeiktől fog-
nak függeni. Az Anglus Generálisok arra köte-
lezik magokat, hogy a' Generál *Menou* feleségét
és fiát egy Frantzia tiszttel együtt, egy arra kü-
lönösön el készített hajon, a' tengeren *Alexán-
driába* vitetik. A' több a'ízfzonyok is, a' kiket
a' Frantzia tisztok vagy köz katonák Egyiptom-
ban vettek el, és m. ft Cairóban vannak, ha-
sonló képpen el fognak szállittatni oda a' lová
kivánni fogják, t. i. vagy Cairóba vagy Frantzia
országba, &c. — Ezen magyarázó cikkelyek-
nek. a' Nagy-vezér *Jussuf Bascha*, a' Kapitány
Bascha Hussein, az Anglus fő vezér *Hutchinson*,
és a' Cairói Frantzia fő vezér *Belliard*, írtak alá
neveiket.

Jun. 30 dikán, u. m. a' Cairónak fel adatta-
tása után való napon, egy hivatal szerént való
hívszóló levelet bocsátott Gen. *Belliard* az Első
Konzúlhoz, a' melly a' lehetőségig öszte lummaz-
tatva ennyiből áll:

„Minekutánna a' fő vezér *Menou* a' táborral
együtt Mártz. 12 - dikén innét *Abukir* felé el úta-
zott: én 2553 emberrel maradtam itten Egyiptom
köz epén, hogy ezt a' *Syria* felől úban lévő N.
vezér' népe, és az Indiából *Colseir*hez és *Suez*hez
a' *Veres* tengeren meg érkezett Anglus seregek
ellen, védekezem. Seregeimnek egy része, a'
Cairói fellegvárba, a' Cairói bállyákra, *Gizába*,
ő *Cairóba*, és *Boulakba* rendeltetett őrizetre.
Még egy 485 emberekkől álló fegyveres csoport
maradt hátra, az ide 's tova való küldöz-
hetésre, elcség szerkeztetésre, muníció kísérés-
re, és a' mi nagyobb a' Nagy-vezér' seregének
addig való tartóztatására, míg a' fő vezér *Me-
nou* is, az Anglusokat *Abukirnál* meg vervén,
egész erejével hozzánk érkezhetik segítségül. —
En írtam *Donzelot* Generálhez *Sioutba*, hogy
miaden seregét egygyesítvén, Felső Egyiptomos

hagyja oda, és Cairóhoz siessen. Irtam *Murat-Bey* hűséges szüvetfégesüknök is, hogy mivel *Donzelot* Felső Egyiptomot oda hagyni kén-telenítettik, ő tartsa fenn ott a' tsendes-séget, és küldjön Cairóba gabonát számunk-ra. —

„Mártzius' 25 - dikén meg hallottam az az előtt 5 nappal *Abukir* és *Alexandria* között történt szerezésellen ütközet' hírit; oda lett az ahöz való reménség, hogy a ki szállott Anglusokat a' hajókra vissza üchessük: nem vólt egyéb hátra, hanem, hogy seregeinknek egy része az Anglus sereget az Abukiri homokon foglalatoskod-tassa, a' másik része pedig a' Nagy - vezér né-pit *Syria* felől taróztassa, hogy magokat öf-íze ne tsatólhassák. Fő vezér *Menou* a' seregét *Alexándriához* vissza vezérelvén, és ott oltal-mazó sántzokat készítettvén, hozzám olyan ren-delést küldött, hogy a' *Belbeysben* és *Salahiéh-ben* lévő Komendánsainknak adjam tudokra, hogy mihelyest a' Nagy - vezért meg lehető erővel kö-zelíteni szemlélendik, azokat az apró erőffégeket azonnal hagyjak oda, és az eleségnek 's hadi készü-letnek annyi részit, a' mennyit tsak lehet ma-gokkal el hozván, az erőffégeket hányafsak szél-jel. —

„*Gen. Donzelot* az alatt 750 emberrel Cairó-hoz Felső Egyiptomból le érkezett. — A' dö-g-halál mind a' lakosokat mind pedig katonáinkat erőffen vesztegette Cairóban — Tudtomra eett kevés napok múlva *Rosettének* és *Damiettének* fel adattatások is. A' *Suezi Komendánshoz* olyan rendelést küldöttem, hogy útját az ott lévő nép-pel ő is Cairó felé vegye. A' *Mamelukok*, a' ki-ket eddig a' *Murat Bey* betsülletes vólt tartott részünkön, az ő halálát és a' mi szerentsétlensé-geinket szemlélvén, lassan - lassan hidegülni kez-dettek hozzánk. —

(A' többit más alkalmatossággal)

Nagy Britannia

Minden órán egy számos kereskedő hajókból álló hajós sereg indul el 4 hadakozó hajó védelmezése alatt Portugallia felé, hogyha tudniillik, a' Madritti udvarral kötött békefegyver szerént a' Portugalliai kikötő helyek az Anglus hajók előtt bé záratódnak.

September 18 ik napján hofzfas Státus Tanács gyűlést tartott a' ministerium, mint az oppositionalis újság levelek tartják, a' Hannóverai Val. Fejedelemségre nézve, a' mellyet a' Német Országai Compensatio alá akarnak vetni. Legalább ezt projectalta a' Frantzia Kormányfészék, a' mellyre semmi hajlandóságot nem mutat az Angliai Kiraly. E' mellett a' Lünevilli békefegyverrel is ellenkezik, a' mellyben a' vólt meg határozva, hogy a' Compensatio dolga a' Sæcularisatio által eszközöltetik.

A' Gibraltári várnak Commendánsa General O'Hara, tartván az ellenség réa való ütésétől, segítséget kért magának. Küldetett is már 1500 ember hozzája, a' kikkel együtt 6000 főre megyen az oda való várbeli őrizet — September 16 ik napján nagy lárma vólt *Portsmouthban*, az a' hír kerekedvén ottan, hogy az ellenféges hajós sereg a' *Boulognei* kikötő helyből ki evezett volna. — Admiral *Pelley*, a' ki az egész nyáron a' *Rocheforti* kikötő helyben lévő Francia eskadert zárva tartotta, gyújtogató ágyukkal akarta azt öfzve rontani, de lehetetlen vólt a' tenger parton lévő batteriáknak sebes tüzők miatt ezt a' véget el érni. — N. Britanniában, minden férfi lakos, 16 esztendőstől fogva 60 esztendősig hegyes törrel köteles magát fel fegyverkezni a' ki lészni igyekező ellenség ellen.

Elegyes Levelek.

Genuából, Sept. 16 ik napján. Duca *Braschi* néhai VI. Pius Papának unokaja itten utazott ke-

refztül Párisba, szabadságot nyervén arra a' Fr. Kormányzéköt, hogy azon sok viszontagságot látott néhai pápi fejedelemnek lelketlen testét Rómába vihesse és ott el temethesse.

Brüsselből, Sept. 22 ikén. A' Cath. Belgiomí 8 osztályokból 60 millió livert veszen bé a' Fr. Kormányzék ezfendönként. — Három szekér Status rabok vitettek itt keresztül Párisba, a' melyeket lovas csoportok kísérték. — A' Fr. Admiral *Latouche* kormánya alatt lévő Boulognei kised hajós sereg, 160 ágyuzó és egyéb lapos talpú hajókból áll, a' mellyekre számos hadi nép fog szállítatni. Tehát nem tsuda, hogy az oda való tengeri készületek miatt, nagy nyughatatlanságba vagnak a' Britannusok. — Tsak egy setét éjtzaka, és kedvező idő kivántatik az oda való által menetelre. Az ott öszve gyült Frantzia hadi seregek válogatott népből állanak.

Sept. 18 dikán így írtak Livornóból a' 14-ikben *Elba* szigeten történt verekedésről: — „Az a' fegyveres sereg, a' mellyet Anglus Adm. *Borlase Warren* 14 dikben véletlenül és nagy hirtelenséggel *Elba* szigetére ki szállított, a' Frantzia és Lengyel seregeknek jobb szárnyokat el szélesztette, valami 500 embert többire a' Lengyelek közzül el fogott, és valami 60 ágyut sok hadi készületekkel és feles számú hordó bort, el vett töllök. Az Anglusok ezen utólsó ragadómányra réá estek, és a' győzedelemért való örömökben néhány pohárral meg ittak belőlle, azonközben az el nyert ágyuknak és egyéb hadi készületeknek el hordásával foglalatoskodván. A' Frantziák az alatt a' hegyeken rendbe szedték magokat, és nagy kiabálással az Anglusokra ütven, őket hajókra kergették. El is fogtak némelyeket közzülök. — Hanem ez a' győzedelem tsakugyan nem mentette még meg minden veszedelemtől ezen szigeten a' Frantziákat. Így tsakugyan el vesztették eleségeiknek egy részét; betegek is vannak közöttök; az Anglusok pedig

uj segítséget hoznak Minorca és Málta szigeteiről. —

„Ide Livornóba egy új Frantzia sereg várattatik. Hova céllozzon? ez titok. Florentziánál és Pisánál is több ezer Frantzia katonaság gyülekezett öszsze. — A' *Portó Ferrajói* Komendáns, a' Livornói *Grant* neve volt Vice Konzul. A' Frantziáknak ide való közelgetése kergette által *Portó Ferrajóba*, a' hol a' lakosok' fejedelmivel és egy marok Anglus néppel mind addig tudta védelmezni ezen várat, míg elegendő segítsége érkezett.

Paris, Sept. 29: dián.

A' Spanyol Király terhes beteg. Már három versben vágtak rajta eret. — A' Pruszszus Király a' Frantzia Országlószék közbenjárására, meg ismerte a' Hétruriai Királyt, minekutánna azt előbb a' Batava, Helvetziai, Cisalpínai, és Liguriai Republikák is megismérték volna. — Az Első Konzul nem sokat gondól azzal, hogy az új nevezett Konstituzionális Püspökök, a' kik Párisban a' Conciliumot tartották, nem kedvellik a' Concordátát. — A' régi Érsekek és Püspökök ellenben egész lelki engedelmességgel feleltenek a' Pápnak azon levelére, a' melly által őket a' magok hivataljaikról való lemondásra atyai intéssel meg hívta. Ez a' lemondás csak addig tart, míg az új nevezést meg teszi az Első Konzul: mint hogy ekkor a' régiek vagy ismét ki neveztetni fognak, vagy ha ki maradnak, penziót fognak kapni. — Egy író így fejezi ki az Első Konzulnak ezen Concordátával való politikáját: — „Ez a' tselekedete az Első Konzulnak, egy igazi politikai remek munka. Ez által ő a' Frantziák' lelkiismeret béli kétségeskedéseket meg nyugtatta; az indulatokat az Országlószékkal öszszebékeltette; és magok között a' Frantziák között lábra állította a' békeséget, a' mellyet ő talám

fontosabbnak állít lenni, mint az Angliával való békefféget is, &c.

A' leg fiatalabb *Bonaparte*, a' ki mindenütt ott járt az Adm. *Ganthaume* hajós seregivel a' tengeren, már vissza érkezett Párisba, és azt beszéli, hogy tsupán tsak a' szélveszes idő okozta, hogy ezen Admiális fegyveres sereget nem szállíthatott ki a *Ménou*' segítségire Afrikába.

Bernából, Sept. 30 dikán.

A' Helvétziai Diéta az ő tegnapelőtti ülésében egy igen fontos lépést tett. Meg határozta 74 votumokkal 7 ellen, hogy a' Wallisi Kántont a' maga régi határjai között meg tartsa, és a' Frantziá Respublikának, meg egygyezéssel, tellyességgel oda ne engedje: ha tsak attól erőszak által nem fog arra kényszerítettetni.

Az új Constituziónak a' következő 3 cikkelyei már meg határoztattak: 1) A' Helvétziai Respublika tsak egy Statust formál, és az ő vidékei Kántonokra osztódnak fel. — 2) A' Helvétziai Constituziónak fundamentomos cikkelye, az ő egéztsége (integritás). — 3) Tsak egy Helvétziai közönséges Polgari Jus fog lenni, és a' Kántonokban semmi különös Polgari Jus nem fog találtani.

Olasz országból feles számu Frantziák takarodtak által a' Wallisi Kantonba, jó vagy rossz ezétozással e', az idő mutatja meg.

Minekélötte a' Helvétziai Diétán a' mingyár elő adott dolgok meg határoztattak valóa, annak egy *Ruttimann* nevü tagja egy fontos beszédet intézett a' nép' Küldöttjeihez: — „Hazafi Tarsaim! úgy mond, ti azért hivatatok öfzfe, hogy az új Constituzió felett tanátskozzatok. El jött végezetre az idő, hogy a' rend, állandó lábra álljon Helvétziában. Munka kivantatik ide, nem tsupa beszéd; még pedig siető a' dolog, Valamint a' Polgari életben, úgy a' Statust illető körülállások között is, találatnak oly bizonyos be-

tses szempillantatok, a' mellyeket el nem kell szalasztani, ha mindent el nem akarunk veszteni. A' szabadság a' 14-dik század' elején tsirázott ki Helvétziában. Vajha a' 19-diknek elején ujjontan ki virágozna. Három esztendeje, hogy eleven szenen téhojunk. A' mi szabadságunk egy páfztori népnek alacsony kunyhóijból vette származását. Soha el ne felejtjük, hogy a' mi földünkön több száma fedelű hajlékok, mint pompás épületek szemléltetnek. Az emberi, jus kétsébe hozkaratlan. Hanem siesetek ti tsak az igazság' sinor mertéke mellett elő felé; tsak ez őrizheti meg erköltséteket. Egy nép, vallás nélkül semmi sem. A' népnek ne hízkeljedetek, mert az, éppen úgy árt néki, mint a' Fejedelmeknek. Számláljatok öfzfze jövedelmüket és költségeinket; tsatuljatok kimélni. Felejtsetek el a' múltakat. Tartsátok meg a' Hazát. Tegyétek egy neppé Helvétziát, &c.

A' *St. Galleni* Apátur egy levelet irván a' Helvétziai Diétához, a' maga régi jussait vizsgálva kívánnya: egyfzersmind azt is jelentvén, hogy *Rüti* és *Bolt* nevű küldöttek, mint *St. Galleni* Jobbágyok, vagy védelmezzék az Apátur' jussait, vagy távozzanak el a' Diétáról.

Londonból, Sept. 22-dikén.

Itt ismét nem kezdenek hinni a' Frantziákkal lehető békeflegnek. Ezek magok akarják a' békefleg' feltételeit nekünk diktálni: a' mi Ministereink pedig nem engedhetik meg, hogy egy gyözedelmes nemzetnek más diktáljon törvént. Mi véghetetlen birtokokat foglaltunk el: a' mellyekből annyi kintset veszünk bé, hogy azzal el folytathatjuk a' hadakozást. — A' Frantziáknak minden Egyiptomban öfzfze gyűjtött kintsek *Alexandriában* vagyon: ha ezt el foglalják seregeink, onnét azután *Brasiliának*, és a' Spanyol *Américának* fognak fordúlui. *Khinával* jól virágozik a'

kereskedésünk ; a' mostani oda való Császár jó barátunk. A' Persiai Udvarral is kereskedés béli kötésre léptünk már : a' honnét sok jót ígérhet a' mi Napkeleti Indiai Kereskedő társaságunk magának.

Jelentés.

Minémű veszedelemmel járó nyavalya legyen a' himlő, minden tudja. Gyakran mint valami pestis egész tartományokat 's Országokat elborított ez, és ezerenként magadta ki az édes anyák öleiből kedves gyermekeiket , úgy hogy mind addig nem lehettek a' szülék nyugodt szívvel, míg ezt az adót le nem tették, míg gyermekeik meg nem himlöztek.

És azok között is, kik életben meg maradtak, sokaknál gyakran hőtig tartó bajokat hagyott ez a' nyavalya maga után. A' szépségét az ábrázatnak leg kevesebbnek tisztem, ámbár az is tekintetbe vehető, de ha (egyebeket el halgatván) csak a' izemet vesztjük is gondolóra, minémű veszedelemben forog az a' himlődzés idején : valósággal meg érdemlette a' dolog, hogy az Orvosok, minden figyelmeteléseket arra fordítsák, hogy ezt az ember élet leg nagyobb ellenségét a' himlőt, vagy egészzen kiirtsák, vagy, ha a' nem lehetne, annak erejét meg törjék.

[.] A' természeti himlő béoltásának fel találásával, az igaz, hogy nem keveset nyert volna már az emberi nemzet, mert sok ezren maradtak életben, a' himlő beléjek óltódván, kik közül, egyéb eránt sokan lettek volna áldozatok, ha a' természeti himlő ki ütését, rajtok várták volna. — De ezen Felséges találmány, a' himlő béoltás se mentett meg mindent a' kaláltól.

Az Anglusok valának oly szerentsések, kik a' himlődzés ellen orvoffágot találtak, még pedig azok között is a' szegényebb sorsú emberek.

úgy mint kik a' teheneikkel bántak, kivált a' kik azokat fejték. Ezzre vették t. i. ezek, Angliának Gloucester nevű tartományában, hogy némely teheneeknek a' tőlgvőkön, valami kékeslő pattanásokká támadtak, mellyeknek a' körületei veresek, 's neki tüzeffedtek voltak; azoknak, kik ilyen teheneket fejték, a' kezéiken hasonló pattogzások mutatták magokat, és ezeknek a' kezeikről, ismét más tehénre a' fejtés ideje alatt elragadt, de ezen pattanások mind a' teheneeknek, mind az azokról elragadt embereknek minden nagy betegeskedések nélkül rövid idő alatt elszáradtak. Azokról, kiknek kezeiken ilyen pattanás volt, azt vették észre idővel, hogy nem szoktak meg himlőzni. Ez a' vélekedés a' köz nép között, mind inkább inkább elterjedt; a' honnan sok szülek, hogy gyermekeiket a' himlőtől megmenthessék, téhen istállóba küldötték azokat, és ott velek a' tehenet fejtették, 's a' feilvebb említett mód szerént, a' gyermekek kezein hamö forma pattanás ütven ki magát, egész életekben a' himlő reájok való elragadásától mentek voltak.

Szinte egy egész század lefolyta alatt volt ez csak a' köz nép orvossága, míg nem végre, egy Anglus Orvos Doktor *Jenner* ezen tiokra ra' találta, 's azután közönségeszé tette, úgy hogy kevés idő alatt, ezer meg ezer gyermekekbe óltatott ezen téhen himlő Angliában a' leg nagyobb előmenettel, mert minden nagy betegség, és orvoslás nélkül könnyen meg szabadultak azon kis pattanás bajától. Annakutána olyan személyekbe, kik egyszer ezen kereltül estek, természeti emberi himlőt is óltottak, de nem ütött többé himlő magát ki rajzok.

Már most nem csak az Anglusok, hanem a' Frantziák, Spanyolok, Olaszok, Helvétusok, Németek, ezen felséges találmánynak hatznát veszik, 's gyermekeikben a' téhen himlőt óltogatják.

Itt Bétsben közöttünk Orvosok között, valami *De Carro* nevű Doktor volt az első, ki a' tehén himlő oltásában és terjesztésében leg inkább fáradozott, — ha onló tüzzel munkálódván *Carro* Doktor is. Mind kettőnek társaságában tulajdon magamnak is volt módom meg győződni ezen hasznos dolognak tsalhatatlan volta felől, hogy a' kikbe a' Tehén himlő bé oltódik, azokra a' természeti himlő többé el nem ragad. Soha elégge nem betsülhető találmány a' Szülékre nézve !!

Kötelesnek esmérem magamat, hogy a' Bétsben tett sok próbák, 's próbáim, tapasztalásim, és még győződésim után ezen dolgot kedves Hazámval egész ki terjedésében közöljem. Ezen tzelből kéiztettem is egy munkát, melyben azt is elő adom, miképpen kelleffen ezen himlő bé oltással bánni, és leg közelebb nyomtatás alá adom. Igyekeztem oly tizta magyarsággal élni, hogy ki ki könnyen meg érthesse. A' munkának az ára lézzen 24 kr. Sőt ha a' kegyesebb Földes Úrak, az alattok valóknak javára; vagy ha a' lelki Pásztorok, a' gondviselések alá bizattatott népboldogságára, 's ezen hasznos találmány minel elébb lehető el terjeszthetése végett, több exemplárokat fognak egyízerre kívánni, a' kiszabott áránál is óltóbban fognak egy Exemplárt nyerni,

E' mellett Doktor *de Carro* talált egy kis lántsát (*lanceola*) mellyet itt egy *Plank* nevű kéizt ezüztből meg aranyozva: ezen a' bé oltandó matériát igen könnyű móddal le lehet küldeni. Ezen lancesolátskát adja *Plank* 36 kron.

Ha tehát valaki velem parautsólni akar; írja tsak hozzám levelét, mellyen tsak a' nevem légyen rajta, kezemhez fog kerülni, és én azonnal szívesen felelni és szolgálni fogok.

Sándorffi József
Bétsben Orvos; Doktor.

* * *

Vates

inviat patriotam
ad

Illustriſſimum Dominum Status, & Conferentiarum
Consiliarium

Joannem Somogyi de Megyes
quem ille in Ædibus Cancellariæ R. H. A. solite
quærebat.

*Ludere quæ vellem, calamo permisit, agresti
Virg. Buc. I.*

Quem quæris? non ſta, ſed ubi Jovis altior Ara
Aſurgit, quem vis cernere, quære Virum.
Hunc licet ipſa Themis propriis ſacraverat aris,
Impoſuitque humeris ferrea jura Viri;
Jupiter ex alto Themidis Collegia luſtrans
Virtutes juſto pondere connummerans,
Eximit hinc, efferit inter Collegia ſacra
Divum præſidio quæ regit ipſe ſuo.
Hic populi leges, hic ſunt tabularia mundi,
Hic ſecura quies conditur, atque Salus.
Hic regere imperio populos delecta Virorum
Sacra cohors juvat, & dat bona vota patri.
Has altas ædes, et hæc loca ſacra requiras!
Hic cernes patriæ Numina bina tuæ.
Intimidè accedas, nam nil mutatus honore:
Qui fuit ante, idem eſt: et ſvavis, & facilis.
Nunc vade, et veniens noſtro quoque nomine vota
Interpone tuis: vota Clientis erunt:
Georgii Nemes
Agentis Hung. Trans. Aulici.